

Slovenski dom

Ste. 16

Z ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

Razgovori med Romunijo in ČSR

Praga, 23. marca. AA. (Havas) Predsednik romunske vlade Tatarescu je včeraj obiskal predsednika češkoslovske vlade dr. Hodžo. Po njunem razgovoru se izdali komunikacije, ki pravi:

Oba državnika sta proučila vsa politična in gospodarska vprašanja obeh držav in Male zveze. Soglašajoč glede vseh vprašanj izražajo svojo trdno voljo, da hočejo napraviti skupnost držav Male zveze čim učinkovitejšo. Njuni stališči sta glede položaja obeh držav, glede srednje Evrope in Evrope sploh popolnoma istovetni.

Tatarescu je nato imel daljšo konferenco z zunanjim ministrom dr. Krufto.

Pariz, 23. marca. TG. Pariški listi posvečajo veliko pozornost najnovejšim diplomatskim dogodbom v Podonavju in skušajo iz njih razbrati smernice, ki se v političnih tokih Podonavja razvijajo. Posebno značilna sta članka, ki sta izšla na uvodnih mestih poluradnega glasila zunanjega ministrstva »Tampa« in glasila francoskega generalnega štaba »Eche de Paris«.

»Tampa« piše o potovanju avstrijskega zveznega kanclerja v Budimpešto naslednje:

»Madžarska je, kakor znano, vedno poudarjala, da je vsako sodelovanje z državami Male zveze odvisno od pogoja predhodne revizije državnih meja. Sedaj imamo vtis, da Madžarska tega pogoja ne postavlja več in da je pripravljena skupno z Avstrijo začeti bolj tvorno politiko. Uradno poročilo o Schuschniggovem obisku je v tem pogledu značilno... Želja pa z bližajočo in sodelovanju s Češkoslovaško je bila popolnoma jasno podčrtana. Če dalje časa se je govorilo o razvoju v tem smislu. Takšen razvoj bi Avstriji, Madžarski in Češkoslovaški dal večjo neodvisnost napram velikim vplivom, ki se vsi stekajo v Podonavje.« List potem govori o novih napetostih med Avstrijo in Nemčijo ter konča svoj članek s tem le značilnim odstavkom: »Mogoče je, da bo prijateljsko razpoloženje Avstri-

je — in morda celo Madžarske — napram Češkoslovaški nemški igri delalo napotje in bo bržkone nemški diplomaciji nudilo povod, da na dunajsko vlado primerno pritiska. Toda politika kanclerja Schuschnigga je vkljub temu zelo pogumno. Vendar pasji ne smemo prikrivati dejstva, da bo ta politika spričo povezanosti Italije in Nemčije, bržkone naletela na nemajhne težave.«

»Eche de Paris« pa razglablja v svojem uvodniku, ki ga je napisal Pertinax, o istem problemu in ugotavlja:

»Da Avstrija išče v svoji borbi proti narodnemu socializmu tudi zunanji zavezniki. Italija se poteguje nazaj, Francija in Anglija sta pa daleč. Zato je prišel na misel, da bi v skupnem odporu proti Nemčiji združili tudi Češkoslovaško in Madžarske. Pred nekotnim časom mu je francoska diplomacija svetovala, naj si poišče sodelovanje praške vlade, toda takrat je Schuschnigg odgovoril, da bi vsak takšen poskus povzročil še večjo razjarjenost pri veliki nemški sosedni in odgnani še bolj daleč zavezništvo Italije. Sedaj pa je uradil »Weltblatt« na Dunaju le izjavil, da je neodvisnost Češkoslovaške v interesu Avstrije same. Verjetno je Schuschnigg skušal prepričati Daranyija v Budimpešti, da je tudi v interesu Madžarske, če se obvaruje neodvisnost Češkoslovaške. Toda mi ne verjamejo, da je bilo Schuschniggovo posredovanje pri Daranyiju uspešno, kajti Daranyi, ki je komaj in z veliko mujo preprečil intrigo desnega krila narodne stranke, nikakor ni hotel odgnati zagrnjale, ker ni hotel razgaliti Nemčije, na katero madžarsko velikaštvo, ki sedaj vlada, stavi vse svoje nade, da bo z njeno pomočjo obnovila svoje nekdanje nadoblasti. Madžari sicer uvidijo, da je bolj težko sodelovati z dediči Bismarcka kakor pa z učenci Hitlerja, toda zaenkrat ni verjetno, da bo politična modrost, ki svetuje prijateljstvo z državami Male zveze, prevladala imperialistične spe-

čite, ki se dajo uresničiti samo s sodelovanjem z Nemčijo.«

Edinost Male zveze

Praga, 23. marca. AA. ČTK: Na gala večerji, ki jo je priredil dr. Tatarescu predsednik vlade dr. Milan Hodža so bili še francoski poslanik de Lacroix, jugoslovanski poslanik dr. Protič in mnoge uradne, vojaške in meščanske osebnosti. V zdravici je ministrski predsednik Hodža izjavil, da veže obe državi in Jugoslavijo nekaj več kot samo politični sporazum. Ta edinost sloni na naši zgodovini in na naši politični volji. Ta solidarnost se je pokazala že v dobi leta 1848 in pri tem je omenil dr. Hodža svetle like Svetozara Miletiča in Ljudevita Gaja. Prvi je bil pionir edinstva med Srbi na Madžarskem in drugi pionir edinstva med Hrvatimi. Nikdar ne bomo pozabili na dobo te naše skupne borbe, našega skupnega prebujanja, naših skupnih uporov, naših skupnih ponižanj in naših skupnih zmog. Mala zveza zasluje sedaj iste politične cilje. Če dve leti proučujemo ugodne temelje za sodelovanje vseh podonavskih držav, uradno poročilo o sestanku dveh zastopnikov rimskega protokola dokazuje, da je to sodelovanje mogoče in zaželeno. To sodelovanje bi se lahko razširilo na eodolovanje z Italijo in Nemčijo in bi bilo tako zelo koristno vsej Evropi, ideji civilizacije in bi to idejo tudi podprlo.

Tatarescu je v svoji zdravici rekel, da je bila ideja miru tista, ki je zmeraj vodila Malo zvezo. Ta misel je vodila tudi vse naše pogodbe in iskreno želimo sodelovanje in prijateljstvo z vsemi narodi. Organizirati hočemo naše dobro sosedstvo na temelju širokega in koristnega sodelovanja. Ker vemo, da ni trajnega miru brez ohranitve materialne moči. Pogoji naše moči pa ostane naša armada, naši zavezniki in naša edinost.

Dr. Stojadinović govori o priznanju Sov. Rusije, o razmerju z Italijo, z Malo zvezo in Madžarsko

Belgrad, 23. marca. o. V odgovor na različne napade, ki so si jih privoščili opozicijski politični veluimi na zunanjo politiko sedanje vlade, v senatu, je odgovarjal včeraj predsednik vlade in zunanji minister dr. Stojadinović. V odgovoru je najprej pribil, kako neodgovorno in za ugled naše države škodljivo delo vrše opozicijski poslanci s svojim zaletavanjem v zunanjo politiko, ker vedo, da ne nosijo za njo nobene odgovornosti. Očitajo vladi, da je izdala ustavo in pokojnega kralja s svojo zunanjo politiko. Kljub temu, da je ugled naše države danes dosti večji, kakor je bil svoje dni, se opozicija vendar ne sramuje blati lastne države. Na tako besedičenje in na tako delo ljudi iz bivše JNS, je en sam odgovor: »Za zdaj še omenjamo njihove napade, toda vrnili se ti ljudje v vodstvo naše politike, ne zunanje, ne notranje, ne bodo nikdar. Opozicija očita vladi, da se ne drži več Male zveze, marveč, da hodi v zunanji politiki svoja pota. Dolže vlado, da ne nastopa enotno z ostalimi članicami Male zveze. Na take očitke ni drugega odgovora, kakor to, da je Mala zveza prav tako složna, kakor je bila svoje čase, kar bo dokazal obisk češkoslovaškega in romunskega zunanjega ministra v Belgradu, ter obisk poglavarja Češkoslovske republike dr. Beneša. Ti obiski najbolje dokazujejo prisrčno razmerje v Mali zvezi.

Značilno za opozicijo JNS pa so njene simpatije do boljševiške Rusije. Nekateri govorniki pa se zavzemajo, naj Jugoslavija prizna Sovjete, češ, da sovjetska vlada dela za mir in da bo ojačilo Malo zvezo. Sovjeti res za zdaj vodijo mirno zunanjo politiko. Toda poleg zunanjega miru je še notranji socialni mir. Sovjeti si hudo prizadevajo, da bi ta notranji socialni mir obranili in sicer z zelo nasilnimi sredstvi. Toda za priznanje sovjetske Rusije po Jugoslaviji, je potrebno še eno poročilo, ki ga pa od boljševiške Rusije do danes nismo dobili. To poročilo je, da se Sovjeti ne bodo vmešavali v naše notranje zadeve. Opozicijski senator Popović se je razburjal zaradi komunistične agitacije na naših univerzah. Vse dotlej, dokler Sovjeti ne prenehajo komunistično agitacijo pri nas, ne more biti govora o priznanju Sovjetske Rusije. (Čudno je to stališče opozicije, ki po eni strani dolže vlado, da se je pod sedanjim režimom razmahnila komunistična propaganda pri nas, po drugi strani pa zahteva priznanje Sovjetske Rusije. Če bi imeli ljudje iz JNS kaj morale, bi se lahko reklo, da pljuje v lastno skledo. Ker pa o politični in narodni morali, zlasti pri slovenskem delu JNS, ni mogoče govoriti potem je treba pač reči, da je govorjenje JNS v obeh naših zbornicah delo norcev. Op. ur.)

Glede naše politike do Italije in Madžarske je dejal dr. Stojadinović naslednje:

»Gospodje! Tovariši dr. Kramer je nato govoril o naših obojstranskih sosednjem kraljevino Italijo in dejal: »Mislim, da se vrše pogajanja, toda vse kaže, da smo zamudili pravi trenutek za ta pogajanja.« Tovariši Kramer pravi, da bi jih bili morali voditi tedaj, ko se je Italija nahajala v najtežjem položaju, ko je bila zapletena v abesinsko vojno. Tedaj je bil trenutek, ko bi bili mogli doseči od Italije vse koristi. Ne vem, kako bi bil to tovariši dr. Kramer izpeljal. Opozoriti vas hočem na tole:

Medtem ko je trajala vojna v Abesiniji, so Italijo v Zenevi proglasili za napadalca in smo morali na podlagi sklepa Zveze narodov tako kakor druge države izjaviti proti Italiji sankcije. Ne vem, kako bi mogli z državo, proti kateri izjavljamo sankcije, hkratu sklepati prijateljstvo. Te kvadrature

kroga, priznam, da ne bi bil mogel izvesti tudi tedaj, če bi mi bil dr. Kramer povedal leto dni prej.

Gospodski sporazum med Italijo in Anglijo določa, da bosta Italija in Anglija spoštovale pravice in koristi vseh držav ob Sredozemskem morju. V tem sporazumu je za pametnega človeka dovolj jamstva.

Banjanin je govoril o izboljšanju naših stikov

Odmev zadnjih okrožnic svetega očeta

Vatikan, 23. marca. Sv. oče opozarja v okrožnici, ki jo je poslal 14. marca nemškemu škofom, in kjer razglablja o položaju katoliške cerkve v Nemčiji, v prvi vrsti na konkordat, ki ga je Nemčija sklenila s sveto stolico ter tako prevzela obveznosti, ki jih na žalost večidel ne izpolnjuje. Sv. oče opozarja dalje na to, da je storil vse, da se doseže izvajanje svobodno sklenjenih dogovorov.

Nato govori enciklika o odkritem boju proti verskim šolam in o pritisku na katoliške vernike. Sv. oče globoko želi, da se doseže pravi mir med cerkvi in nemško državo. Po drugi strani pa pošilja vernikom, ki trpe v tem času, bodrilo.

Dalje pojasnjuje enciklika razne točke katoliškega nauka, ki v prvi vrsti pobija teorijo o božanstvenosti narodov in poudarja poslanstva in delovanje enotne katoliške cerkve za vse narode.

Okrožnica o položaju katoliške cerkve v Nemčiji, je velike vrednosti, ker potrjuje z neprekosljivo jasnostjo nauk katoliške cerkve, nasproti zablodam razširjenim v Nemčiji, hkratu je pa to dokument, navdahnjen z resnično naklonjenostjo do nemškega naroda. Sveti oče je sam izjavil: Dobro smo presodili vsako besedo v tej okrožnici.

Okrožnica sv. očeta je naredila v vseh rimskih krogih najgloblji vtis. V teh krogih poudarjajo, da je sv. oče v prejšnjih letih govoril v svojih okrožnicah zoper komunistem hkratu tudi o verskih teorijah nacionalnega socializma in da je letos prvič izdal ločene okrožnice zoper komunistem in o položaju katoliške cerkve v Nemčiji. Posebna okrožnica o stanju katoliške cerkve dokazuje, da pripisuje sv. oče stališču narodnega socializma proti cerkvi isto važnost kakor komunističnim teorijam, obsojajoč oboje enak. Sv. oče je že pred dvema letoma hotel izdati posebno okrožnico. Medtem je uradno glasilo »Osservatore Romano« objavljalo posamezne dokumente. Sv. oče je nadalje upal, da bo mogoče po diplomatski poti doseči od Nemčije, da izpolni svoje obveznosti do svete stolice, preden se ta odloči na svoj zadnji korak. V krogih okrog svete stolice naglašajo izredno važnost papeževih enciklik, ki kažejo jasno, kakšno je stališče cerkve do navedenih političnih pravcev. V teh enciklikah brani sv. oče svobodo vere in odklanja vsak program, ki bi se naslanjal na božanstvenost države.

Poročila z bojišč pred Madridom

Madrid, 23. marca. AA. (Havas) Junta za obrambo Madrida je izdala danes opoldne tale komunikacije: Nadaljujoč svoje prodiranje na fronti pri Guadalajari so republikanci zavzeli vzhodni odporov sovražnika, ki je dobil znatno pomoč, vasi Jelo in Massagosa. Naše čete so zasegle precejšen plen in zajele 71 Italijanov. — Včeraj ni moglo letalstvo razviti nikakega delovanja zaradi neugodnih vremenskih razmer. Na madridski fronti ni nič novega.

Vremensko poročilo

po stanju danes zjutraj:

Rateče-Planica: +3, dežuje, 20 cm juž. snega.
Planica-Slatna: 0, sneži, 7 cm južnega snega na 40 cm podlagi. Mala skalnica uporabna.
Krnica-Tamar: -2, sneži, sneg južen, 100 cm odsrenjenega snega.
Peč-Petelinjek: -2, sneži, 15 cm južnega snega na 110 cm podlagi.
Triglavska jezera: -6, jasno, severni veter, 800 cm suhega snega.
Bistrica-Boh. jezero: +7, oblačno, vetrovno.
Kofce: -1, sneži, 180 cm podlage.
Krvavec: -2, sneži, 10 cm novega snega na 150 cm podlage, severozahodni veter,

Vesti 23. marca

Komunisti dolže zaradi pobjev v Klichju izzivače, ki so baje pripadali anarhističnim in trockističnim skupinam.

Arabski narodni odbor v Palestini je izdal proglas, v katerem poziva vse arabsko prebivalstvo, naj bo mirno in čaka izida o preiskavi angleške komisije v Palestini. Ta proglas je vzbudil veliko zadovoljstvo pri Angležih.

Holandski prestolonasledniški par je došel na svojem potovanju po Italiji v Mantovo.

List bivšega avstrijskega notranjega ministra Neustätter-Stürmerja je prepovedala avstrijska policija zaradi nekoga članka, ki je trdil, da bo ministrov odstop slabo vplival na avstrijski ugled v tujini.

Delavstvo naj pospeši izdelovanje orožja za angleško vojsko, tako se glasi poziv angleškega levičarskega voditelja Crippsa.

O potovanju belgijskega kralja v London ugibajo listi, ali bo to potovanje privedlo do zveze, kakršno si z Belgijo želi Anglija in Francija.

Novo angleške križarke, ki jih grade 14, bodo zaostajale tako po velikosti, kakor po konstrukciji za nemškimi. To so ugotovili pomorski strokovnjaki zdaj, ko so križarke že v delu.

Večjo strogost proti avstrijskim hitlerjevem napovedujejo evropski listi po prenosni avstrijske vlade. Temu bo seveda nujno sledilo oddaljenje od Nemčije.

Na svetovno mirovno konferenco se zmeraj misli predsednik Združenih ameriških držav Roosevelt in je s svojimi sodrujniki že popolnoma izdelal načrt za njo. Vprašanje je le, ali se bo konferenca mogla začeti zaradi nesoglasja v evropski politiki.

Avstralija je podvojila izdatke za oborožitev v zadnjih letih, tako je izjavil avstralski finančni minister, ki je došel kot zastopnik svoje vlade na kronanje angleškega kralja.

Predsednik avstrijske republike Miklas pride v Budimpešto aprila ali maja, da vrne zimski obisk madžarskega regenta, admirala Horthyja.

Zgorel je angleški parnik »Mary Moller« v Irskem morju. Parnik je vozil iz Indije velik tovor bombaža.

Tekma za sinji trak se je pričela spet med obema največjima parnikoma sveta »Queen Mary« in »Normandie«. To pot kaže, da ga bo dobila »Normandie«.

Poskuse za ustanovitev ljudske fronte v Švici opažajo zadnje čase in je švicarska komunistična centrala dala obsežna navodila za akcijo v tem smislu. Ti poskusi so se poživili, odkar se v Švici bavijo z načrtom, da vsako komunistično udeleževanje prepovejo.

Čez 200 hiš je zgorelo pri požaru v Moldavski vasi Bolgo blizu romunsko madžarske meje. Pri požaru je izgubilo življenje večje število otrok.

Turška komisija za Sandžak se je vrnila iz Zeneve, ker ni dosegla nobenih uspehov v smislu turških zahtev.

Stavka v japonski trgovski mornarici bi utegnila izbruhniti, če ne bodo lastniki ladij pristali na 20% zvišanje plač mornarjem.

Spopad med francoskimi komunisti in člani socialne stranke se je spet odigral pred dvema dnevoma v Thionvillu, pri čemer je bilo več oseb ranjenih.

Vlak s tisoč smučarji se je iztril blizu postaje Johannardt na Gornjem Štajerskem. Pri tem je bilo 29 smučarjev ranjenih.

Razgovori med Anglijo in Italijo, ki jih vodita zun. minister Ciano in angleški poslanik v Rimu Drummond, so se pričeli v Rimu in se tičejo pogojev, pod katerimi bi Italija pristopila k Zahodni zvezi.

Roosevelt bo obiskal Filippine v jeseni ali spomladi leta 1938. Njegovo potovanje bo v zvezi s proglasitvijo filipinske neodvisnosti.

Podaljšanje vojaške službe zahteva poljska legionarska stranka in utemeljuje to zahtevo z nevarnim položajem, ki ga je zakrivila Sovjetska Rusija.

Naslov vojvode Windsorskega je bivši kralj Edvard VIII. dobil s posebnim kraljevim ukazom. Ta naslov ne vsebuje nobenih političnih in gospodarskih pravic.

Za poslanca angleških vseučilišč v spodnji zbornici je bil pri dopolnilnih volitvah izvoljen neodvisni kandidat Thomas Garvey.

Svetovna tekstilna konferenca se prične v začetku aprila v Washingtonu. Bavila se bo s položajem tekstilnega delavstva na vsem svetu. Organizira jo mednarodni urad za delo pri ZN.

Svojega tekmeča je ubil pri rokoborbski tekmi francoski borilec Belgard z enim samim nesrečnim udarcem. Nasprotnik je bil madžarski prvak Czaja.

Tisoč umirajo zaradi suše v kitajski pokrajini Sečuan. Zaradi neštevilnih trupel so izbruhnile tudi nalezljive bolezni.

Proti novi indijski ustavi, ki so jo dali Indiji Angleži, se je izrekel indijski narodni kongres.

200.000 ameriških delavcev v avtomobilski stroki je stopilo včeraj v stavko.

Pogreba žrtve v Clichy se je udeležilo kakih 300.000 ljudi in je bil sprevid dolg 8 km. Pri pogrebu so govorili različni socialistični in komunistični govorniki, ki so zahtevali razpust vseh opozicijskih strank in organizacij v smislu tako zvane demokratske svobode, kakor jo v Franciji in pri nas pojmujejo apostoli levičarstva.

Zaradi protikomunistične sabotaže je bil odstavljen v Moskvi namestnik sovjetskega komisarja za sodstvo Pašukanis. Prav tako je obtoženih 7 vseučiliških profesorjev iz Moskve.

420.000 ton ladij je utonilo preteklo leto po vseh svetovnih morjih. Po številu je to 371 ladij.

Dr. Korošec o notranji politiki in polit. zakonih

Belgrad, 23. marca. Za ministrskim predsednikom in zunanjim ministrom dr. Milanom Stojadinovićem je povzel besedo notranji minister dr. Korošec in podal poročilo o proračunu svojega ministva. Tako je tam pa se je dalje časa pomudil ob temeljnih vprašanjih naše notranje politike in o političnih zakonih.

Dr. Korošec v svojem poročilu poudarja, »da je zaupani mu resor deloval v preteklem letu tudi na sprejetju raznih zakonov. Tako je bilo izdelano končno besedilo uredbe o upravnih taksah ter zakon o požarni policiji. Izdelujejo pa se še novi zakoni o splošni državni statistiki, o domovinski pristojnosti, o banovinskih samoupravah, o zastavah ter druge uredbe. Delo splošne državne statistike se je nanašalo na definitivno ureditev statističnega gradiva ter bo tudi to leto izšel »Statistični godišnjak« tudi že za leto 1936. Tudi letos zahteva kr. vlada v § 90 finančnega zakona pooblastilo za izdajo tako imenovanih političnih zakonov.«

Volilni zakon in zakon o društvih

Najznamenitejši je brez dvoma zakon o volitvah narodnih poslancev, ker je brez dvoma najvažnejši instrument sodelovanja vsake vlade v narodnem pogledu zakonodaje in vodstva kontrole nad državno upravo. Z vseh strani nas sprašujejo, kdaj mislimo izdati politične zakone, predvsem zakon o volitvah poslancev. Dovolite mi, da vam dam na to vprašanje jasn odgovor: Zakon o volitvah narodnih poslancev bomo izdali tedaj, kadar bomo mislili, da je potreben, da ne bo ležal izdelan na mizi, temveč bomo tedaj, kadar ga bomo izdali, lahko šli z njim tudi na volitve. Zato mislim, gospodje senatorji, da poklanjate kr. vladi toliko zaupanja, da ji prepuščate, da ona skupaj z merodajnimi činitelji odloči, kdaj bo treba iti na volitve.

Kar se pa tiče drugih političnih zakonov, zakona o društvih, ehodih in posvetih, je ta zakon v ožji zvezi z volilnim zakonom, ker se ne zahtevajo prvenstveno spremembe odredb, ki govori o shodih in posvetih, temveč o društvih, to se pravi, o ustanavljanju političnih strank, kar je po sedanjih zakonih težko in komplcirano. Jasno je, da bo tudi ta zakon kot organski del izrazil političnih zakonov izdan skupaj z zakonom o volitvah poslancev. S tem je pa tudi določen že čas, kdaj bodo ti zakoni izdani.

Tiskovni zakon

Vprašanje novega tiskovnega zakona smatra vlada za pereče. Pri sedanjem tiskovnem zakonu so posebno hude določbe o kolektivni odgovornosti (pisec, urednik, izdajatelj in razširjevalec), dalje določila o zaplembi lista, ki jo izvršijo državni tožilci, odnosno krajevne oblasti in proti katerim ni pravnega leka, dalje določbe o ustavitvi po trikratni zaplembi v enem mesecu, dalje nejasnost gotovih določb, predvsem onih v členu 19, točka 6 in 8, ki dajejo široke možnosti za zaplembo. Ze v narodni skupščini sem poudarjal, da se je vlada odločila, da izda nov tiskovni zakon, s katerim bo omogočeno, da izda prečiščeno in popolno tiskovno svobodo v mejah ustave in obstoječih zakonov. Namesto dosedanjih strogih, nepopolnih in nejasnih določb, ki ovirajo tisk in dajejo široke možnosti za zlorabe, se bodo vnesle v novi tiskovni zakon nove liberalne, jasne in precizne določbe, s katerimi se bo omogočila popolna svoboda izpovedovanja misli ter zagotovila načelna kritika v vseh smereh javnega življenja, toda s popolno in direktno zakonsko odgovornostjo. Čisto naravno je, da morajo z omogočenjem popolne tiskovne svobode priti tudi vse potrebne sankcije za varstvo državnih in nacionalnih interesov. S tem bodo v novem zakonu dane neomejene možnosti za načelno kritiko vsega javnega življenja. Novi tiskovni zakon z ozirom na sedanje razmere ne bo smel biti brez potrebnih določb, da se država zavaruje pred raznimi razrušilnimi delovanji, predvsem komunističnimi in anarhističnimi, ki se danes izvajajo po podtalnem protizakonitem tisku. Z ene strani popolna svoboda tiska, z druge strani pa vse potrebne sankcije za varstvo državnih interesov, to bo osnovno načelo novega zakona.

Jasnost notranje politike

Več govornikov je tako v finančnem odboru, kakor tudi v plenumu v svojih govorih zlasti poudarjalo, da vlada ne dovoli nikakove upogleda v smernice svoje notranje politike.

Mislím, da so gospodje v zablodi. Večkrat je vlada že govorila v tem domu o smernicah notranje politike. Na dan 4. julija 1935 se je sedanja vlada predstavila senatu ter je podal gospod predsednik vlade deklaracijo, v kateri so podane vse smernice vladne zunanje in notranje politike in to:

O državnem in narodnem edinstvu, o enakopravnosti in enakosti vseh državljanov, o gospodarski in finančni politiki, ter je predvsem poudaril, da je veliki kralj zapustil oporoko, da čuvamo Jugoslavijo, da jo čuva ves jugoslovanski narod, ne pa samo mala skupina politikov. Gospod predsednik je tedaj še poudaril, da se more ta cilj najlepše doseči tako, če gremo po poti pomirite političnih poostreitev, po poti zbiranja in koncentriranja vseh konstruktivnih narodnih sil.

Dne 27. julija 1935 je g. predsednik vlade govoril tudi v senatu o načelih vladne notranje in zunanje politike ob priliki debate o dvanajstih. Na sestanku senata 19. marca 1936 je g. predsednik vlade odgovoril na interpelacije opozicije v senatu o splošni politiki kr. vlade, in sicer ne o zunanji, temveč samo o notranji politiki. On je tedaj v svojem govoru, ki je trajal nad eno uro, prikazal vse

smernice notranje politike svoje vlade. Govoril je o tem, kdaj se bodo izdali politični zakoni, govoril o plemenskih zastavah o ustanavljanju političnih strank o narodnem in državnem edinstvu, o gospodarski depresiji in njenem zdravljenju, v kratkem povedano: o vseh aktualnih vprašanjih.

Pa tudi jaz sem v narodni skupščini, kot tudi v senatu lani, in sicer na sestanku 25. maja ter v letošnji proračunski debati v narodni skupščini obširno govoril o notranji politiki ter njenih smernicah. Svoje stališče kraljevska vlada o vseh onih vprašanjih, o katerih je govorila v naprej omenjenih slučajih ni spremenila ter jih tudi ne namerava spremeniti in zato prosim gospode senatorje, da se zadovoljijo z že danimi izjavami in smernicami.

Bolj kot naša opozicija v senatu in narodni skupščini, cenijo naši bližnji in oddaljenejši sosedi napredovanje normaliziranja naših notranjih razmer in popolnejši red in mir v vseh krajih naše domovine, ker vsi danes ugotavljamo v zunanji politiki dejstvo, »da ne iščemo mi, temveč da nas iščejo.«

Iz opozicije se je mnogo govorilo tudi o odnosu do Hrvatov ter se je večina govornikov pritoževala radi tega, zakaj vlada o tem vprašanju ne da nobenega odgovora. Ta očitek ni dočela točen, ker je več govornikov z desnice o tem vprašanju govorilo ter nanj tudi odgovarjalo. Mislim, da je tudi pri tej priliki potrebno uporabiti načelo o razdelitvi dela. Opozicija ima pravico in dolžnost govoriti, kr. vlada in senatorji, ki jo podpirajo, pa imajo pravico in dolžnost, da po svoji najboljši vesti delajo tudi na zboljšanju odnosov s Hrvati tako, kakor bo najboljšje za kralja in domovino. Po naših delih in našem delu nas boste sodili.

Končno naproša minister dr. Korošec senat, naj sprejme njegov proračun.

Izjavlja dr. Korošec senatorji, ki so člani Delovnega kluba, sprejeli z burnim odobravanjem. Ko je minister dr. Korošec zapustil govorniški oder, je stopil k njemu predsednik kr. vlade dr. Milan Stojadinović ter mu čestital.

Po ekspeozju notranjega ministra o proračunu tega ministva je govoril senator Popovič Milan (JNS). V svojih dolgovestih izjavah je seveda moral malo napadati notranjo politiko sedanje vlade. Govoril je o razmerah v savski banovini ter je trdil, da je vlada dopustila, da se na dan 1. decembra in za časa zasedanja banskega sveta v Zagrebu ni izobesila državna zastava.

Senatorju Popoviču je takoj odgovoril dr. Korošec ter poudaril, da to ni točno, kar je dejal senator Popovič, namreč, da ne bi bile izobese državne zastave na dan 1. decembra in ob zasedanju banskega sveta v Zagrebu. Z ozirom na trditve senatorja Popoviča, da so za časa sedanje vlade komunisti okrepili svojo delavnost ter da so imeli tudi nekaj uspehov, je dr. Korošec izjavil, da so komunisti v smislu navodil, ki jih imajo od svoje centrale, uspeli da stopijo v akcijo, samo enkrat, vse druge poskuse pa so preprečili z pravočasno intervencijo državne oblasti.

Prodiranje komunizma v Sokola

Naslednji govornik je k proračunski razpravi o notranjem ministru nastopil senator Buič. Kritiziral je znani razpis notranjega ministva glede Sokola ter pravi, da je to navodilo okrajnim načelnikom bilo dostavljeno zato, da prekontrolirajo penetracijo komunizma v sokolske organizacije, in da je razburilo in užalilo vse sokolstvo. Govornik smatra tako postopanje kot udar na Sokola, ki stoji pod visoko zaščito.

Ob takšnih izjavah senatorja Buiča je zopet vstal notranji minister dr. Korošec ter kratko odgovoril:

»Gospod senator Buič je dobil že od mene privatno obvestilo, kako je s to stvarjo ter je bilo popolnoma nepotrebno, da z nova začenja to vprašanje.«

Zidanje „Batine“ palače

se spreminja v spor med Bato in mestno občino

Ljubljana, 23. marca.

Letos se nam obeta izredno živahna gradbena sezona, ki bo obsegala zlasti mestni center. Poročali smo že, da bo letos začel zidati svoj hotel g. Koritnik in da bomo mesto sedanjega »Slova« v dveh letih imeli v Ljubljani najmodernejši hotel v državi. Naši javnosti je tudi že znano, da bi morala začeti letos zidati tudi tvrška Bata, ki je kupila hišo na oglu Selenburgove in Aleksandrove ceste. Na ta način bi torej center mesta bil letos v znamenju zidanja: na enem oglu bi zidali hotel »Slova«, na drugem pa palačo Bate.

Kakor pa vse kaže, bo Ljubljana za Batino palačo vsaj zaenkrat še prikrajšana.

Kavcija 300.000 Din

Ko je tvrška Bata kupila blok, kjer naj bi postavila svojo novo palačo, je občina odobrila pogodbo le pod pogojem, da bo tvrška palača res tudi zidala in da bo pri tem upoštevala regulacijski načrt mesta Ljubljane. Občina si je to svojo zahtevo tudi primerno zavarovala: Tvrška Bata se je morala pod plačilom globe po 300.000 Din zavezati, da bo letos — menda mesca maja — začela zidati novo palačo.

Javnost je potemtakem bila prepričana, da je vse v najlepšem redu in da bo Bata začela maja

Pri teh besedah se je dr. Korošec obrnil proti JNS-arskim senatorjem ter nadaljeval:

»V svojih vrstah imate strokovnjaka za komunistična vprašanja g. Popoviča, ki vam je priznal, da imajo komunisti nalogo, da se vrinejo v vse nacionalne, politične in kulturne organizacije. Prav tako imajo nalogo, da se vrinejo v Sokola. Notranje ministvo je bilo obveščeno, da se jim je to posrečilo vedno, kadar notranje ministvo kot nadzorna oblast, ki se nahaja na terenu, dobi kakšno tako dostavo in da je to ministvo izdalo podrejenim oblastem nalog, da to dostavo prouče in prekontrolirajo. Tako se je zgodilo tudi v tem primeru ter je bilo v razpisu naročeno podrejenim oblastem, da to dostavo prouče in ugotovijo, koliko je resnice na prijavi, ki jo je ministvo dobilo.«

Radi osebnega pojasnila je nato dobil še besedo senator Buič, za njim pa senator dr. Kramer, ki je kritiziral delo notranjega ministva glede dravske banovine. Za časa njegovega govora sta njegove neutemeljene trditve sproli pobijala z medklici poročevalce večine finančnega odbora senator Smodej in minister za notranje zadeve dr. Anton Korošec.

Kramer - paša je govoril

Dr. Kramer je v svojem govoru nekako obžaloval, da ministri ne dajejo kakih novih izjav, temveč samo, da citirajo izjave svojih tovarišev, ki so stare. Tu je zopet vstal dr. Korošec, stopil pred svojo klop in vpadel govorniku v besedo:

»Najbolje je, da si daste napraviti gramofonske plošče!«

Pri tem se je oglasil še predsednik vlade Stojadinović: »To pomeni, da se držimo svojega programa, da smo dosledni.«

Dr. Kramer je za tem govoril tudi o zakonu o volitvah narodnih poslancev. Pokritiziral je delo vlade, zakaj še ni izdala tega zakona.

Dr. Korošec: »Saj se vas ta zakon nič ne tiče.«

Dr. Kramer je prešel za tem na politiko v Sloveniji, ki je po njegovem mnenju corpus separatum dr. Korošca ali pašaluk bana dr. Natlačena, ki da tam nemoteno pašuje.

Koga ljubi mesar Pucelj?

V besedo vpade Pucelj, ki se spreheja pred govorniškim odrom:

»O, ni tu samo Natlačen, so tu še Gabrovšek, Tomazin in ostali.« Kramer govori nato o premetstvih uradnikov ter pravi, da so bile te premetstve nezaljšane in da so napravile pravo zmešnjavo.«

Senator Smodej: »Kakšne zmešnjave, napravil se je red!«

Pucelj: »Kakšen red? To je krivica!«

Smodej: »Kakšna krivica? To je samo popravljane krivic, ki ste jih zagrešili, a še polovico teh krivic ni popravljenih, ker ste jih toliko napravili!«

Ko je bil ta dvoboj med senatorji končan, je dr. Kramer nadaljeval s svojim govorom ter je dejal, da je obžalovalja vredno, da se politika zlorablja tudi pri socialnih zadevah. Trdil je, da so bili odpuščeni iz bednostnega fonda ljudje tik pred božičnimi prazniki.

Dr. Korošec: »To ni res. Odpuščeni so bili 1. aprila zaradi pomanjkanja kredita.«

Dr. Kramer: »Doma imam imena onih, ki so bili odpuščeni pred božičem.«

Dr. Korošec: »To so »lovsč« imena. To je lažarstvo.«

Dr. Kramer je za tem govoril o napadih in o gonji »Slovenca« proti JNS-arskim županom. Svoje izjave je začel s temle stavkom: »Ta »Slovenec«, ki je organ ministra dr. Korošca...« — Dr. Korošec vpade v besedo: »To ni res. Kakšen moj organ?«

Kramer: »Pardon, organ vaših prijateljev.«

Dr. Korošec: »To je druga stvar.«

Dr. Kramer: »Ta organ prijateljev dr. Korošca in Katoliške akcije...« — Dr. Korošec: »To zopet ni res, vi ste slabo informirani.«

V nadaljnjih izjavah je dr. Kramer govoril, da je »Slovenec« z nepopisno gonjo oblatil naše ljudi, da bi jih politično onemogočil. Tu se je dr. Kramer skušal malo spustiti na teren, na katerem je doma senator Pucelj, namreč na pisanje »Slovenca« iz leta 1914.

Senator Smodej je njegova izjavanja zavrnil z medklicom: »To je pa res interesantno. Kako je pa potem mogoče, da je bilo največ naših ljudi zaprtih.«

Kramer, cenzura, tiranija in „svoboda“

Senator Kramer je govoril še o tiskovni svobodi ter se pritoževal nad cenzuro.

Smodej vpade: »Bolje je, da o tem ne govorite. Za časa vašega ministvanja »Slovenec« ni smel zapisati niti imena dr. Korošca. Nedolžne ljudi ste pošiljali na Hvar, v Foča, v Bilečo itd.«

Dr. Kramer ironično: »Bili smo diktatura, vi pa ste demokracija.«

Smodej odločno: »Kakšna diktatura, vi ste bili tirani. Diktatura je bila ob 6. januarju, pozneje pa tiranija.«

Ker e senator Kramer že prekoračil čas, ki mu je bil odmerjen za govor, ga je predsedujoči senator dr. Ploj pozval, naj zaključi.

Za Kramerjem je nastopil poslanec delovnega kluba Djuro Kotur, ki je v svojih vehementnih izjavah zavračal kritike opozicijskih senatorjev, predvsem pa ugovore senatorja Kramerja. Kotur je obširno govoril o zaslugah dr. Korošca za sedanjo državo ter o njegovem nacionalnem delu. Najodločnejše pa je obsodil ton, s katerim so nekateri slovenski senatorji pri zadnjih razpravah govorili. Tu je mislil na Pucelja.

Sledila so dolgotrajna pritrjevanja in ploskanje s strani senatorjev delovnega kluba. Radi osebnih pojasnil je nastopil zopet dr. Kramer ter odšel proti govorniškemu odru. V tem trenutku je bruhnil iz sebe Banjanin zopet svoj gnev: »Kaj boš odgovarjal?«

Dr. Kramer kot poslušen generalni tajnik JNS je seveda takoj na mestu ubogal, kar mu je svetoval senator Banjanin kot podpredsednik JNS ter je dejal:

»Imate prav, resigniram na besedo.«

Delovni klub je bruhnil v splošen smeh. Dr. Korošec je pa obrnjen proti senatorju Banjaninu vzkliknil ironično: »To je pa res svoboda.«

Proračun notranjega ministva je bil po tej živahni razpravi sprejet, za njim pa tudi proračun za finančno ministvo. Danes se v senatu proračunska razprava nadaljuje in je kot prva točka dnevnega reda razprava proračuna za vojno ministvo.

Filmi

»V vrtincu ene noči« (Union). Vsak francoski film, kar smo jih doslej videli v Ljubljani, ni pomenil samo zarez v enoličen in večinoma prazen program, ki so ga polnili nemški filmi vseh odtenov, temveč tudi nova doživljaja. Sila in prepričljiva vrednota francoskih filmov je pokazala, da se dajo v film vnesti vse tiste vrline, ki ločijo plažo od vrednote in opravičujejo pričakovanja, ki jih ljubitelji dobrega filma polagajo vanj. Prav tako velika doživljaja je film, ki ga vrti kmo-Union. Obdeluje se program, ki ga je vsa filmska produkcija doslej prikazovala v bulvarne in senzacionalne strani, podprla dramatičnost s samomorij, strupi in bučnostjo »modernega« življenja. Preprosta snov: Žena bogate odvrednika gre na počitnice. Nehote se zaplete v rahel odnos do vsiljivega moškega. S tem pa je v njej nastal prvi spopad vesti. Veže jo zvestobado moža in do dveh (ne enega!) otrok. Toda prva zabloda jo je pognila v nadaljnje. Mož kot kriminalist zasluži to njeno bolelost in jo zasleduje ter prej preizkuša, kakor pa preganja. Dejanje se ob tem zapleta, žena išče poti iz zagate, ko pa se izogiba eni stranpoti, zaide v drugo. Vse-skozi pa jo preganja vest in hotenje, da spet sprosti obteženo vest. Mož pa spremlja vso njeno notranjo borbo, češ grešnik trpi več zaradi strahu, preden se njegov greh odkrije, kakor pa potem, ko mu izrekajo sodbo zaradi tega. Preizkušnja je ženo pokazala kot močno. Zaključek: Sreča se je spet naselila v hišo.

Množica konfliktov prepleta dejanje. Ne narajenih, temveč resničnih, naravnih. Človek je tako prikazan, kakor je v življenju. Igra pa se ni ustavila le pri zunanjih efektih, temveč je segla v globino in dušo, ker zna vsi igralci izražati preprosto in pretehtano. Kar se odigrava v ljudeh, je prikazano z odgovarjajočo kretnjo in mimiko. Močno, silno. V filmu igrajo igralci, ne pa režiser ali grmada tehničnih rekvizitov. Je pa film tudi napet. Le senzaciji ni, ki bi ne bile v skladu s fino psihološko igro.

»V vrtincu ene noči«, čeprav naslov vsebinski ne odgovarja, spada med največja dela filmske produkcije.

Uboj v Moravcih

Ptuj, 22. marca.

Na praznik sv. Jožefa je postal žrtev starega sovraštva 33-letni dmnar Trstenjak Franc iz Moravc. Njegov svak Kukovec Franc ga je pričakoval na domačem vrtu in ga zabodel z nožem v trebuh, da mu je prerezal črevesje na 4 mestih. Kukovec je nato pobegnil in pustil svojo žrtev v mlaki krvi, kjer so ga nekaj ur potem našli domači in ga takoj prepeljali v pujsko bolnišnico, kjer pa je v velikih bolečinah izdihnil. Trstenjak se je pred 1 in pol letom priženil v domači vasi k neki vdovi, kjer se je tudi s svojo ženo takoj naselil. Na njegov dom se je priženil Kukovec Franc iz Moravc, ki je vzel za ženo Trstenjakovo sestro. Ze od poroke Kukovca se nista več mogla s svakom dobro razumeti in so sledili prepri, kadar sta le prišla skupaj. Tudi svojo taščo Kukovec ni mogel trpeti in je večkrat z njo ravnal surovo. Tudi na praznik sv. Jožefa se je Kukovec začel znanati nad svojo taščo in jo hotel pretepati. Njegova žena, ki je bila v strahu za mater, je stekla na pomoč k svojemu bratu, ki je tudi takoj prišel in se mu je res posrečilo delno pomiriti svaka. Ni pa imel pri tem najmanj suma, da se bo slednji tako maščeval nad njim.

Novi ponesrečenci v bolnišnici

Ljubljana, 23. marca.

Kleparski pomočnik Janez Sever, star 22 let, stanujoč na Viču, cesti na Brdo 13. Tam nekje v Zgornji Šiški ga je neznanec napadel z nožem ter mu zadal precej močno rano v hrbtu.

Rihtarji Ivan, gostilničar iz Zirovnice. Pri padcu si je zlomil nogo.

Otolani Ivan iz Podstranja, komaj sedemletni posestnikov sin. Plezal je na kozolec. Naenkrat mu je zmanjkalo podlage in je padel precej globoko na tla, kjer je obeležal z zlomljeno nogo.

UPZ, Emil Adamič' v Kragujevcu

Kragujevac, 21. marca.

Zapustili smo Belgrad in vlak je zapeljal med zelene griče Sumadije, ki mnogo sliči naši Dolenski. Po štiriurni vožnji smo dospeli v Kragujevac — srce Sumadije. Ogromna množica ljudi: vojaštvo z muziko, gasilci, zastopniki civilnih oblasti in organizacij, šolski otroci itd. Pozdrav in dobrodošlico je spregovoril predsednik mestne občine g. Kamenko Božič, nakar je zbor šolske mladine dvoglasno zapel »Hej Slovanci« in »Po jezeruc — lepo in prislečno kot je možno le iz nedolžnih otroških ust. V imenu zbora se je zahvalil tov. Supančič. Zbor se je poklonil ob spomeniku zmag, nato so vsi pevci odšli na svoja privatna stanovanja. Ob šesti uri je predsednik mesta povabil vse pevce na večerjo v hotel »Jadranc«, kjer se je vršil tudi koncert v hotelski dvorani. Vstopnice so bile že teden dni razprodane. Ze ob osmih je bila dvorana nabito polna, čeprav je bil koncert napovedan za uro pozneje. Prvi akordi slovenske pesmi so osvojili poslušalce, da pozneje ni bilo

konca veselega vzklikanja in ploskanja. Marsikatero pesem je bilo treba ponoviti, da bi bilo zadosteno slovenske pesmi željnim poslušalcem. Posebno jim je ugajal venček slovenskih narodnih pesmi za ženski zbor in »Potrkani ples«, s katerim je zaključil zbor svoj koncert.

Slovenska pesem je vsem segla globoko v dušo in jim zapustila nepozabne spomine ter utrdila vez neomajnega bratstva med Slovenci in brati Srbi.

Težko je bilo slovo od prijaznih Kragujevcčanov, toda moramo dalje v Niš. Vlak se že pomika. Iz daljave še vidimo ljudi kot črne pike, ki z belimi rutičami mahajo v pozdrav in zopetno svidenje.

Prav danes piše tudi glasbeni kritik g. Cirloje Milojevič o zboru tole: »U. P. Z. se je v Belgradu s svojim koncertom dostojno oddolžil svojem patronu Emilu Adamiču. To je zbor diskretenega komornega zvoka, v katerem grupa basov razpolaga z najizrazitejšimi zvočnimi kvalitetami. Celina je zvočno homogena in dinamično izborna.«

Tudi na znamkah je pisana zgodovina

Inserati, ki jih prinašajo razni časopisi, niso samo v današnjih dneh toliko zanimivi in vsestranski, pač pa že skoraj od vsega začetka, ko so prvič dobili prostora v tistih. Med take inserate spada brez dvoma tudi oni, ki ga je angleški časopis »Times« objavil že leta 1841. Ta je sicer kratek, pa je vendar, vsaj za tedanje dobo, nekaj posebnega. Glasi se takole: Mlada dama, ki želi svojo sobo okrasiti s pisemskimi znamkami, prosí razumevanja in podpore za ta svoj načrt.

Prvi znamkarji

Ze leto pozneje, ko je bila prva znamka nalepljena na pismo, je ustanovila ta v svojo smer originalna Angležinja neko društvo za zbiranje znamk in s tem postavila temelj za ves tovrstni posel, ki je danes razširjen po vsem svetu. Vendar pa se njen poizkus še ne more smatrati za preveč resen. Prvi mož, ki se je začel resno baviti z zbiranjem znamk in ki bi ga upravičeno smeli imenovati filatelista v onem pomenu, kakor ga rabimo danes, je bil uradnik nekakega angleškega muzeja, dr. Gray. Ta je začel zbirati znamke že kmalu po letu 1850. Malo pozneje, leta 1861, je izšel prvi katalog znamk in sicer v Strassburgu. Prav za prav ni bil nič kaj obsežen in bi ga mogli prej imenovati mali zvezčič. Obsegal je v vsem le deset strani. Vendar pa so zaradi te, čeprav male zbirke, znamke dobile tržno vrednost. Danes pa se zanimajo za znamke tudi oni, ki jih sicer niso nikoli zbirali in ki niso izdajali ogromnih vsot za to ali ono redko posebnost v tem »znamkarskem« svetu. Pisemske znamke so namreč poleg ostalega tudi pomemben dokument kulture in zgodovine posameznih narodov. Veliki, ali vsaj večji zgodovinski dogodki, gibanje prebivalstva, velike katastrofe te ali one vrste itd., vse to je ovekovečeno na slikarjih pisemskih znamk. Iz teh znamk je n. pr. med drugim mogoče prav lepo zasledovati vse važnejše dogodke, ki jih je prinesla svetovna vojna. Predvsem pa je prišlo v navado, da narodi izkažejo svojo hvalečnost odličnim osebnostim kraljem, voditeljem, zaslužnim možem itd. na ta način, da z njihovimi slikami okrase svoje pisemske znamke.

Tiskarski skrat podražuje znamke

Lahko rečemo, da so skoro vse posebnosti tudi pri znamkah le slučajne. Nešteto znamk je uničil požar, tako da so postale brez vsake vrednosti. Bogate zbirke bi se dale napraviti iz onih znamk, ki jih je upepelil požar po raznih poštinih uradih. Veliko škode je povzročila tudi nepazljivost pri samem zbiranju, posebno v prvih letih, ko se je to zbiranje začelo. Mnogo redkosti pa so ustvarili tudi številni pomembnejši politični dogodki. Ko je n. pr. odstopil angleški kralj Edvard VIII., so bile izdane posebne znamke, ki so za zbiralec vsekakor velika posebnost. To pa predvsem zaradi tega, ker

te vrste znamk ni prav mnogo in se jih je kmalu po njihovem izdajanju že tudi precej izgubilo. Le tistim, ki z vso vestnostjo in razumevanjem zasledujejo vse dogodke v znamkarskem svetu, niso »ušle«, seveda če se jim je posrečilo, da so jih dobili v roke. Nemalo veselje pa je zbiralcem znamk napravil tudi tiskarski skrat. Dostikrat se namreč zgodi, da ta skrat uganja tudi po znamkah svoje norčavosti. Na neki nemški znamki je bilo n. pr. napisano namesto: DEUTSCHES REICH — DFU-TSCHES REICH. Včasih se pri takšnih malenkostnih napakah res ne da ugotoviti, ali so nastale slučajno ali pa namenoma. Toda v tem primeru ta dvom skoraj ni upravičljiv, kajti črki E in F sta res toliko podobni, da nihče ne more pripisovati stavcu krivde, če jih v naglici zamenja. Pa naj bo že to nameravana napaka, ali kaj drugega, jasno je le, da so znamke, ki nosijo ta površni napis, dabile večjo vrednost že zato ker so vendar nekoliko drugačne od drugih tovrstnih, ki nosijo pravilen napis. Pri zbiranju znamk so tudi malenkosti zelo važne in mora zbiralec te robe imeti dostikrat zares bistro oko. Dostikrat se zgodi tudi to, da je barva islovrstnih znamk za malenkost različna, kar je vsekakor vzrok neenako mešanje barvil, ki jih uporabljajo pri tiskarskih strojih. Malo bolj blede ali močnejše barve te ali one znamke že obogatijo zbiralecovo zbirko za novo redkost. Zato je tudi razumljivo, da se zbiralci znamk, ki stikajo neprestano z novimi posebnostmi, zelo vesele nad tiskarskim skratom in nad netočnimi barvami, v katerih so nastikane znamke.

Zaradi znamk so glasovali za Panamo

Pisemske znamke pa niso samo dokument tega ali onega dogodka iz bližnje ali daljnje zgodovine, pač pa so dostikrat tudi same povzročile, da so se nekateri dogodki razvijali v golovo smer. To dokazuje n. pr. dejstvo, zakaj so gradili med Atlantskim in Tihim oceanom skozi Srednjo Ameriko ravno Panamski prekop in niso prerezali srednjeameriške celine morda raje kje drugod. Takrat so imeli dva načrta: po prvem, francoskem, naj bi potekal prekop skozi Panamo, drugi pa so smatrali, da bo nudil prekop mnogo več ugodnosti, če bo potekal skozi Nikarago. Ker so za graditev prekopa dale severoameriške države večje posojilo, so pač imele vsaj nekaj besede tudi pri tem, kje naj bo ta prekop. Oni, ki so se zavzemali za to, da bi ležal prekop pri Panami, so nastopili z vsemi mogočimi ugotovitvami, s katerimi so skušali »Nikaragance« prepričati, da ni pametno, če se prekop gradi skozi Nikarago. Dejali so med drugim tudi to, da je ta dežela zelo nevarna, kajti tam da bi zaradi ognjeniških tal prav lahko prišlo do tega, da bi bil prekop ogrožen, če ne naravnost prekinjen. Kot nalašč in v potrdilo temu svarili je takrat začel bruhati ognjenik Momotombo. Neke mu francoskemu inženjerju, ki je bil tedaj zaposlen pri graditvi prekopa, se je posrečilo, da so v Nikaragi izdali znamke, na katerih je bil naslikan ognjenik Momotombo, ko bruha. On je tudi kupil 96 teh znamk in je poslal vsakemu ameriškemu senatorju po eno. Senat Združenih severoameriških držav je bil zaradi tega prepričan, da je Nikaraga neuporabna, da bi skozi njo gradili prekop ter so zaradi tega tudi vsi senatorji brez izjeme glasovali za »Panamoc«.

Nevarnost pred vojno

Da znamke niso tako nedolžna reč, kakor bi kdo mislil, zato ne govori samo omenjeni primer

Irski gardi pripenjajo na narodni praznik irski narodni znak — deteljico.

iz Paname, pač pa še bolj neki drugi. Leta 1900 bi bilo na otoku Haiti kaj kmalu prišlo do vojne in to zaradi nedolžnih znamk. Dominikanska republika je to leto dobila nove znamke, na katerih je bila netočno narisana meja te republike sosednjemu, haitsko. Iz tega so na Haitih sklepali, da mislijo v San Domingu na osvajanje tujega ozemlja. Odgovorili so zaradi tega z ostrimi protesti. Šele ko je San Domingo slovesno poudaril, da ni imel pri izdajanju novih znamk nobenih skritih namenov, tudi ne takšnih, kakršne so si zamišljali Haitčani, je nastopilo vsaj delno pomirjenje. Za vedno pa le še ni bilo to vprašanje brisano iz dnevnega reda. Šele leta 1929, ko so tam potegnili novo mejo, je nastopil popoln mir. Ob tej priliki sta oba »nasprotnika« izdala neke »pravne znamke«, in na ta način proslavila konec prepira.

Razbojniki izropali in zažgali mesto

Po svojih razbojniških tolpah, ki vrše svoje delo v znamenju kitajskega nacionalizma, slovi v zadnjem času tudi Mandžukuo, japonska država na daljnem Vzhodu. Da je to res, gotovo v veliki meri dokazuje primer zadnjih dni, ko je razbojniška tolpa kakih 500 moč napadla mandžursko mestoce Ilan. Ponoči se je ta razbojniška tolpa prebila skozi mestna vrata ter začela hitro opravljati svoj banditski posel. Vdrla je v hiše in docela izropala drugo za drugo, nad preplašenim prebivalstvom pa, ki prej ni slutilo nobene nevarnosti in je v večinomaa spalo, pa je uganjala običajna razbojništva in grozodejstva. Ko so roparji mesto dodobra oplenili, so ga zažgali na več mestih, da je zgorelo do tal. Japonska vojska, ki so jo poklicali na pomoč, je takoj nastopila ter še v bližini mesta naletela na napadalce. Vnela se je bitka, v kateri se je japonskim vojakom posrečilo pognati razbojniško tolpo v beg. Padlo je sicer nekaj vojakov, kajti tolpa je bila oborožena tudi s puškami in pripravljena na vse. To kaže, da razmere v Mandžuriji še niso tako lepo urejene, kakor poročajo japonske vesti, ki grme o silovitem napredku teh krajev pod japonsko oblastjo.

Milijarderji hitreje izumirajo kot Indijanci

Najboljši časi so bili v Ameriki menda leta 1929. Kadar govorimo o dobrih časih, pač mislimo na to, da se tedaj brez večjih težav tudi dobro zaslužili. Kakšna večja podjetja pa še prav posebno hitro ugotove, kdaj so zanje časi dobri, ali vsaj, kdaj se jim ni treba bati, da bi morali obrat ustaviti. Najmanj skrbi pa so imeli omenjenega leta ravno ameriški magnati. Kakor kažejo točni podatki, je bilo tedaj v Ameriki samo v Združenih državah celih 43.000 takšnih bogatašev, ki so se lahko ponašali s premoženjem 1 milijona dolarjev. Čez tri leta je njihovo število padlo že več kot za polovico in jih je bilo leta 1932 le še 19.000. Tudi število onih, ki so uživali rento nad 1 milijon dolarjev, je od leta 1932 padlo od 513 na 149. Ze naslednje leto je bil v Newyorku samo

še en mož, ki se je lahko ponašal z rento preko milijona dolarjev. To je bil znani magnat Rockefeller. Od 513 Amerikancev, ki jim je davkarja pošiljala plačilne naloge za davek od nadmilijonskih rent, jih je do lanskega leta ostalo le še 33. Davki so v Ameriki zagrenili tudi nekaterim milijarderjem življenje in se celo zdi, da bodo ameriški milijarderji hitreje izumrli, kakor pa Indijanci. Zanimivo je gotovo tudi to, da od omenjenih 33 milijarderjev ni niti enega iz Hollywooda. V tem kalifornijskem mestu, v tem filmskem rajju, torej ni onih številnih magnatov s prekomilijonskimi vsotami, čeprav toliko govore o njih in o njihovem lahkem zaslužku. Morda so takšne govornice tudi samo poceni reklama, ki jo draga plačajo zapeljanci.

Obvestila

Velikonočni oratorij Trpljenje Jezusovo je napisal skladatelj Boris Papandopulo na podlagi ljudske cerkvene pesni. Ljudsko cerkveno petje v Dalmaciji ima svojo dolgoletno tradicijo in danes je popolnoma nemogoče, da bi ugotovili, od kdaj je vpeljano v dalmatiških cerkvah splošno ljudsko petje. Prelepe, globoko občutne svete melodije je Boris Papandopulo prav gotovo otel pozabnosti, ko je napisal na njihovi podlagi oratorij, ki pa je prvotno umetniško delo. Oratorij izvajajo solisti, člani pevskega društva Zvonimir iz Splita, zborovske dele pa poje zbor ZVONIMIR pod vodstvom svojega dirigenta, skladatelja Borisa Papandopule. Vsebinske je resna, kakor so resni dnevi velikega tedna pred velikonočnimi prazniki. Občinstvo opozarjamo na edino izvedbo oratorija v Ljubljani in vabimo na koncert, ki bo jutri, v sredo, dne 24. marca ob 20. uri v veliki filharmonični dvorani.

Vodja folklornega instituta Glasbene Matice, g. France Marolt je imel v poslednjem času več predavanj v radia o slovenski narodni pesmi. Sedaj je pripravil novo serijo predavanj, ki jih bo imel v mali filharmonični dvorani, in prvo tako predavanje pod naslovom »Sodobni pogledi in novejša načela narodopisne znanosti« se bo vršilo drvi ob 20. uri. Vstopnina je 3 Din. Predavanje poljsajujejo sklopitne slike in gramofonske plošče.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Torek, 23. marca: 11 Solska ura: Na Holandskem v deželi vrhov in mlinov na veter — vtisi s potovanja (ga. Milena Vrčon) — 12 Cvetke in pomlad (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.30 Spored, obvestila — 13.15 Glasbene suite (plošče) — 14 Vreme, borza — 18 Koncert Radijskega orkestra — 18.40 Prepoved, grške omike po Arabeh (g. Fr. Terseglav) — 19.30 Vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Umetna obrt v Jugoslaviji (V. Tkalčič, Zagreb) — 19.50 Zabavni zvočni tednik — 20 IV. skladateljska ura: dr. Gobjmir Krek. Sodelujejo: ga. Pavla Lovsetova, g. prof. M. Lipovšek, zbor »Sloga« in predavatelj g. dr. Dolinar — 21.15 Narodne pesmi (plošče) — 21.30 Koncert Radijskega orkestra — 22.30 Vreme, poročila, spored — 22.15 Pesmi iz severa in juga (Radijski orkester).

Inkasant tvrde je glasbili je zopet prišel po obrok za kupljeni glasovir. Večkrat je že prišel, a vsakokrat zaman. To pot pa mu jih je g. Balja povedal: »Poslušajte, jaz plačujem obroke za poštivo, radio aparat, sivalni stroj, klavir in otroški vozček. Vsak mesec napisem na listke imena dobaviteljev, vržem v klobuk, premešam in katerega ime najprej izvlečem, ta dobi tisti mesec obrok plačan. Če boste tako nasilni, imena vaše tvrde ne bom več primešaval.«

Zaradi iztrebljanja gozdov v Severni Ameriki se je sprostila moč peščenih viharjev, ki so zapustili za seboj strašno opustošenje.

J. Jurca: Beg čez Azijo

25

Lahko si mislite, da sem bil neizmerno vesel, da sem rešen. Tudi onadva sta se veselila z menoj, ker nista pričakovala, da sem še živ. Vprašal sem ju, kaj je s konjema. Povedala sta mi, da sta pribežala za njimi ter da so mislili, da ležim na saneh. Ko so pa privozili v vas, so zapazili, da me ni na saneh. Bili so prepričani, da sem zmrl in se potem prevrnil v sneg.

Drugi dan že pozno zvečer smo priromali do mlina v Marjanovki. Mlin je bil moderno urejen, le bencinski motor se je nekam pokvaril. Ker se je bencin tisti čas tako težko dobil, so Čuhnovi sklenili, da bodo pogon zamenjali s strojem na paro. V Sibiriji je bilo takih mlinov vsaj v tisti okolici bolj malo, zato pa toliko več mlinov na veter.

Z veliko vneto, ker je bil grozen mrz, smo se spravili delat stavbo za stroje, da bi jo čimprej dovršili. Meni se je tukaj življenje pri Čuhnovih tako pristudilo, da sem sklenil, prej ko mogoče pobrtni žila in kopita. Gonili so nas na delo kot živino in so nam dajali komaj toliko jesti, da nismo bili brez hrane. Zjutraj smo imeli krompirjevo juho, opoldne zelje in zvečer zopet krompirjevo juho. Ako bi si ne kupoval na bližnjem bazarju kruha in masla, bi gotovo zbolel.

Slovo od Čuhnovih. — Življenje pri Šumajevih. — Zopet trije Slovenci skupaj.

Zopet je prišla pomlad in pisalo se je leto 1919. Upanja na vrnitev v domovino ni bilo nobenega. Tako se je zgodilo, da sem se že zopet zatekel ob večerih v gozd. Čutil sem se osamljenega, od vsega sveta pozabljenega in zavrnjenega.

V začetku junija je prišel do mene neki Primorec iz Gorice doma in me je povabil, naj bi sel z njim delat na postaji Ljubinsko. »Imam narediti

za eno hišo vsa okna, vrata in sploh vse, kar bo lesenega«. »Pridi v 14 dneh sem z vozom, medtem bom pa jaz poskušal dobiti svoj zaslužek.« Vinc (ime mu je bilo Vincenc), kot sem ga jaz pozneje vedno klical, je res čez 14 dni prišel z vozom pome. Pobral sem svojo revščino in poklical Aleksandra, ki je bil slučajno doma, naj pride pogledat, kaj sem vzel, ker grem proč od njih. Kako je napravil debele oči, ko je to slišal! »Ja, kdo bo pa dovršil vagon?« »Jaz že ne, prijatelj, ker ne maram poginuti pri vas! Dovolj ste mi spili krvi, zdaj mi je ne boste več!« Gledal je v tla in le tu in tam so mu švigale oči proti meni. Gotovo mu je bilo žal, da mi je pred dnevi, nič hudega sluteč, izplačal zaslužek zadnjega meseca.

Vinc mi je pravil med vožnjo, da se pravi pri hiši pri Šumajevih, da je več bratov in da so vsi oženjeni. Ker so precej premožni, bodo zgradili na postaji novo hišo. Eno že imajo tam, bolj majhno, zemljanko. Eno hišo imajo tudi v Ljubinskem selu, kjer živita še stari oče, star preko 100 let, in stara mati; tudi približno toliko stara. Njun sin Karpo jih ima blizu 75 let, od Karpovih treh sinov je pa najstarejši Mihajlo okoli 35 let star.

Pri Šumajevih so naju prijazno sprejeli. Mihajlo, ki je vodil gradbo nove hiše, je nama odkazal za okna jelove plohe in ko smo se dogovorili, kaj bova vse naredila in za koliko, sva počasi začela. Hrano je dajal gospodar, ki je bila za petdeset procentov boljša kot pri Čuhnovih.

Do naju je prišel po naključju Ivan Lavrenčič, doma iz Vipave. Prosil naju je, naj bi ga vsaj za nekaj časa vzela k sebi, da bi nama pomagal. Midva z Vincem sva ga Šumajevim predstavila kot plotnika s pripombo, da potrebujeva še enega tovariša. Gospodar je bil zadovoljen in Ivan je postal plotnik. V resnici je bil pa dijak. Šumajevi so imeli dve vjazemki: eno 12 vrst od Ljubinske postaje proti Ljubinskemu selu, oziroma Omsku, drugo 8 vrst proti Marjanovski. Ker so imeli živino skoraj vsa na teh kmetijah, kerji tudi naš živež, kakor

mleko in meso, so nas spravili na vzajemko pri Marjanovki in smo tam nadaljevali naše delo. Za delavnico nam je služil ambar (skladišče). Življenje tukaj ni bilo slabo. Mleko smo imeli za vsako žejo. Manjkalo tudi ni mesa, ki je bilo vedno sveže: ali od barana ali od mladih prašičev. Poslopje je stalo sredi gozda v samotni, kot nalašč za naša razrvana srca. Delali smo kolikor smo sami hoteli; nikdo nas ni priganjal.

Boji med »belimi« in »rdečimi«. — Boljševiška patrolna nas obišče. — Pri Vasiljevih. — Bolezni razsajajo.

Novice, da boljševiki prodirajo v Sibirijo, so se vedno bolj množile. Nekega dne smo začeli v daljavi vneto bobnenje topov, ki se je ponavljalo dan za dnem. Ivana je to zelo razburjalo. Povedal je nama, da naju bo zapustil, ker se boji, da bi ga boljševiki ustrelili. Jaz in Vinc sva poskusila, da ga odvrnemo od teh misli, toda Ivan se ni dal prepričati, da bi bilo zaenkrat še najbolje, da ostane »vsi trije skupaj«. Tako ni kazalo drugega, kakor da mu izplačava njegov zaslužek. Preskrbljen s kruhom, ki mu ga je gospodarja napelka, se je od nas vseh poslovil in se odpeljal v Omsk.

Ker glasovi, da prihajajo boljševiki, le niso prenehali, je začelo Šumajeve skrbeti, da bi jim ne odvzeli premoženja. Da bi se že v naprej zavarovali pred tem, so vse bogastvo razdelili na tri dele, nato pa vlekli bilke, kateri del bo kdo dobil. Najstarejšemu Mihajlu je pripadla zemljanka, Safronu hiša v Ljubinskem selu s starim očetom in staro materjo kot preužitkarjema in najmlajšemu Vasilju nova hiša poleg zemljanke z očetom Karpom in materjo kot preužitkarjema. Tudi živino in denar so si razdelili in je od denarja tudi Frosinja nekaj dobila.

Protiboljševiška Kolčakova vlada v Omsku je medtem kar naprej vpoklicevala pod orožje, da bi ustavila boljševiški naval. Tudi Vasilj je moral zapustiti svoj dom in oditi na fronto. Toda boljševiki se niso dali več ustaviti. Beli, t. j. Kolčakovci so

se neprestano umikali in požigali za seboj vse kolikšak vredne objekte. Tudi železnico v Omsku so rušili in so posebno pazili, da so razdejali na postajah rezervoarje za vodo. Vzlic stalnemu umikanju Kolčakove armade so boljševiki šele jeseni prodrli do Marjanovke, od koder ni bilo več daleč do postaje Ljubinsko.

Jaz in Vinc sva sklenila, da tudi pobegnava, toda kam? Na učastek proti Ljubinskemu selu! Hitro sva vzela nekaj orodja in jo popihala. Na učastku sva začela delati sani. Bil je zadnji večer pred prihodom rdečkarjev. Močno grmenje topov se je čulo čedalje bliže. Na učastku nas je bilo pet ljudi, ki smo radovedno pričakovali, kaj bo. Noč je še razmeroma mirno minila. Rano zjutraj sta previdno prisopihala k nam dva Rusa — ter pričela povpraševati, če so bili beli kaj tukaj. Ko smo povedali, da je tu vse mirno, je eden splezal na peč, a drugi je prisedel k nam. Kar so se odprla vrata in je vstopilo 5—7 od nog do glave oboroženih kozakov. Rus, ki je kramljal z nami, se je hitro pomešal med kozake in jih je hitel pozdravljati: »Zdravstvujte, bratci Zdravstvujte!« in že je izginil. Drugi na peči je pričel jokati. »Kaj delate tukaj, voluhri? In ti na peči, kaj se cmeriš? Ali se mar smrti bojiš?« je zarjovel kozak. Drugi kozak je zavpil: »Ven z njimi, da jih pobijemo!«

Do naju je stopil mlad častnik ter naju je vprašal, kaj sva. »Avstrijca! Tu delava že celo leto! Pravkar imava sani v delu!« Častnik se je obrnil h kozakom: »Glejte, ali si morete misliti boljše življenje, kot ga imata ta dva ujetnika, ki se nič ne brigata, kaj se godi okoli njiju? Kaj jima hočete?« V bližini se je tedaj začelo grgljanje strojne puške. Kozaki so vsi hkrati planili ven, zamenjali par svojih napol krepanih konj za naše čile in že izginili v gozdu. Kako se nam je odvalil kamen od srca!

Čez nekaj dni, ko ni bilo nobenega streljanja več slišati, sva šla v Vincem pogledat, kaj je na postaji novega. Tudi tukaj so se ljudje že pomirili.